

طرح برنامه و اساسنامه حزب توده ایران

مصوب پلنوم هفتم (وسیع) و کنفرانس وحدت

مقدمه

چند تذکر لازم به کلیه رفقای حزبی و خوانندگان طرح موقت برنامه و اساسنامه حزب توده ایران

هیئت اجرائیه در نخستین دوره اجلاسیه خود پس از کنفرانس وحدت ، پلنوم اول کمیته مرکزی واحد (پلنوم هشتم) مقرر داشت طرح موقت برنامه و اساسنامه هرچه زودتر نشر یابد و در مقدمه طرح کلیه تصمیمات پلنوم هفتم (وسیع) و کنفرانس وحدت درباره این طرح توضیح داده شود .

پلنوم هفتم (وسیع) کمیته مرکزی متن طرح برنامه و اساسنامه را که بتصویب کمیسیون نذارک وحدت (مرکب از هیئتهای نمایندگی حزب توده ایران و فرقه دیوگرات آذربایجان) رسیده و مورد توافق دو سازمان قرار گرفته و سپس هیئت اجرائیه حزب توده ایران مجدداً طرح نذارک شده از جانب کمیسیون را بررسی و تصویب نموده بود بنوع خود مورد مطالعه قرار داد . در اطراف مواد این دو سند مهم بحث مفصلی درگرفت و در پایان بحث به کمیسیونی ماموریت داده شد نتایج بحث را طرازبندی کند . کمیسیون طرح قطعنامه‌ای تحت عنوان "توصیه‌های پلنوم هفتم (وسیع) به کمیته مرکزی واحد درباره برنامه و اساسنامه" به جلسه پلنوم هفتم آورد که با اصلاحاتی بتصویب رسید . پلنوم طبق این توصیه‌ها (ارجوع کند به مجله "مسائل حزبی" شماره ۱۲، صفحات ۱۵ و ۱۶) تاکید کرد که حزب با نذارک طرح برنامه و اساسنامه یک نقص جدی را در کار خود برطرف می‌کند . پلنوم طرح برنامه و اساسنامه بسنهادی را بمثابة طرح‌های موقت برنامه و اساسنامه حزب واحد طبقه کارگر در ایران بذیرقت و تصریح نمود که این اسناد با کنکره آتی حزب یا مجمعی دارای صلاحیت کنکره قابل اجراست ولی پلنوم اظهاربظر کرد که رفع نقایص این طرح در آینده یوسيله کمیته مرکزی ضروری است . کنفرانس وحدت سر که جلسه آن بلافاصله پس از جلسات پلنوم هفتم

تشکیل شد و به امر وحدت سازمان حزب توده ایران و فرقه دمکرات آذربایجان خاتمه داد. طرح برنامه و اساسنامه حزب واحد طبقه کارگر در ایران - حزب توده ایران را که به تصویب پلنوم‌های کمیته مرکزی حزب توده ایران و کمیته مرکزی فرقه دموکرات آذربایجان رسیده است تأیید کرد و متذکر شد که کمیته مرکزی باید به کلیه پیشنهاد‌های اعضا حزب در مورد اصلاح اصول برنامه و اساسنامه رسیدگی کند و اگر اصلاح یا تکمیلی ضروری باشد بعمل آورد. پلنوم به کمیته مرکزی حزب توده ایران مأموریت داد متن برنامه و اساسنامه را چاپ کرده و در دسترس مردم دهد.

بدینسان طرح‌های حاضر به تصویب پلنوم هفتم و کنفرانس وحدت رسید و نشر آنها توصیه شد. ولی هر دو جلسه نامبرده ضرورت اصلاح این اسناد را متذکر شده‌اند.

چه اصلاحاتی در متون طرح‌های برنامه و اساسنامه حاضر ضروری است؟ در این باره قطعنامه مورد بحث پلنوم هفتم نظر می‌دهد. در قطعنامه تصریح شده است که کمیته مرکزی آینده باید مقدمه برنامه حزب را با توجه به متن اسنادی مانند اعلامیه احزاب برادر و بیانیه صلح صادره از مسکو در سال ۱۹۵۷ و اعلامیه احزاب برادر صادره از بخارست در سال ۱۹۶۵ که حزب ما سیر آنها را پذیرفته یکبار دیگر مورد بررسی قرار داده و اصلاحات لازم را در آن بعمل آورد. پلنوم بویژه متذکر شد که "باید درجه علمی و رسانی مقدمه از آنچه که اکنون هست بالاتر رود و مختصات جامعه ایران را با روشنی بیشتری منعکس نماید." پلنوم بویژه درباره فرمول برنامه راجع به مسئله ارضی توصیه زیریر را کرده است:

.....

"پلنوم شعار ارضی متدرجه در طرح برنامه را تارما می‌داند و به کمیته مرکزی واحد تذکر می‌دهد که با توجه به بحث‌ها و تذکرات پلنوم هفتم (وسیع) این ماده را دقیق‌تر کند و نارسائی آنرا برطرف سازد. پلنوم به کمیته مرکزی آینده توصیه می‌کند برای روشن کردن سیاست ارضی حزب مسئله ارضی را در ایران مورد مطالعه عمیق و همه - جانبه قرار دهد. حزب باید با برنامه ارضی علمی و شعارهای روشنی در این باره مجهز شود. از آنجا که عشایر بخش عمده‌ای از اهالی کشورند و زندگی اقتصادی آنان دارای ویژگی‌هایست و مطالعه دقیق مسئله عشایر و تعیین خط مشی حزب ما در این باره حائز اهمیت است، به کمیته مرکزی واحد توصیه

می‌کند در این زمینه پژوهش‌های لازم را بعمل آورد. " یلتوم درباره طرح اساسنامه متذکر گردید که این طرح متضمن برخی نکات و تفصیلاتی است که برای شرایط کنونی زائد بنظر می‌رسد و به همین جهت یلتوم پیشنهاد تلخیص و فشردن اساسنامه را می‌کند. علاوه بر این نکات در قطعنامه مورد بحث بکرشته تذکرات دیگر درباره برنامه و اساسنامه داده شده‌است. هیئت اجرائیه در نخستین دوره اجلاسیه خود انتشار این دو طرح موقت را برای آنکه همه رفقای حزبی و زحمتکشان ایران در اظهارنظر برای اصلاح آتی این دو سند مهم شرکت جویند سودمند شمرده‌است. اینک این دو طرح برای بررسی رفقای حزبی و زحمتکشان ایران و اظهارنظر آنان در اختیارشان قرار می‌گیرد.

طرح برنامه حزب توده ایران

مدخل

در دوران ما سه‌تبرد بزرگ که ناشی از تضادهای جامعه کنونی بشری است جریان دارد. تبرد بین نیروهای صلح‌طلب و نیروهای جنگ‌طلب. تبرد بین ملت‌های مستعمره و وابسته با نیروهای استعماری در راه نیل به استقلال و حاکمیت ملی. تبرد بین نیروهای دموکراسی و سوسیالیسم از طرفی و ارتجاع و سرمایه‌داری از طرف دیگر. در این سه تبرد دشمن مشترک امپریالیسم است و به همین سبب تبرد خلق‌ها در راه صلح، استقلال و حاکمیت ملی، دموکراسی و سوسیالیسم عمیقاً بهم پیوند یافته بیک مبارزه عظیم جهانی علیه امپریالیسم بدل می‌گردد.

بررسی اوضاع جهان نشان می‌دهد که تناسب قوا در صحنه بین‌المللی سحوی محسوسی به‌زیان امپریالیسم و سود خلق‌ها دگرگون شده‌است و رفته‌رفته سیاست جنگ‌طلبانه زمینه خود را در مقیاس جهانی از دست می‌دهد. وجود اردوگاه نیرومند سوسیالیسم که اتحاد جماهیر شوروی بر سر آن قرار دارد بپیشرفت‌های عظیم اقتصادی، سیاسی و علمی آن، توسعه جنبش نیروهای صلح‌طلب و آزادخواه در همه کشورهای جهان، نهضت استقلال‌طلبانه خلق‌های کشورهای مستعمره و وابسته و همچنین کشمکش بین دولت‌های امپریالیستی بر سر تصرف بازار، عرصه سرمایه‌گذاری و منابع مواد خام مهمترین عوامل ضعف روزافزون امپریالیسم و شکست سیاست استعماری و ماجراجویانه وی بشمار می‌آید.

نتیجه این تبرد عظیم عصر ما عبارت است از زوال امپریالیسم و پیروزی دموکراسی و سوسیالیسم و صلح و تلاشی کامل دستگاه استعمار و موفقیت خلق‌ها در حصول استقلال سیاسی و اقتصادی.

به‌همین سبب برای خلق‌های اسیر اکنون امکانات واقعی‌رهایی کامل از قید اسارت استعمار و حصول آزادی و ترقی موجود است. این بسته به خود آنهاست

که با مبارزه پیگیر و جسورانه از این امکانات حداکثر استفاده را بکنند و روز رهایی خویش را نزدیکتر سازند.

میهن باستانی ما ایران سرزمینی است پهناور، دارای منابع طبیعی فراوان، خاک حاصلخیز، نفوس پر استعداد و زحمتکش، فرهنگ و تمدن کهن. وضع کشور ما و روزگار مردمش علیرغم همه این عوامل مساعد در اثر سلطه شوم استعمار و ارتجاع دست نشانده آن رقت انگیز است. سطح زندگی، فرهنگ و بهداشت در کشور ما یکی از نازل ترین سطح های جهانست. اقتصاد کشور در آستان ورشکست است، بار سنگین و تحمل ناپذیر هزینه زندگی هر سال کمرشکن تر می شود، رحمتکشان کشور ما از حقوق عادی بشری محرومند. رژیم پلیسی، زورگویی و خودسری بر کشور حاکم است، آزادی های دموکراتیک علنا یا پنهان می گردد.

علل اساسی این محرومیت های اجتماعی و اقتصادی خلق های میهن ما همانا تسلط اقتصادی، سیاسی و نظامی امپریالیسم آمریکا و انگلستان و بقاء مناسبات اربابی - رعیتی است. هدف های اساسی امپریالیست های آمریکائی و انگلیسی که اکنون در ایران تسلط دارند عبارتست از تبدیل کشور ما به بازار فروش کالاهای خویش، تبدیل ایران به عرصه سرمایه گذاری و محل تدارک مواد خام گران بها مانند نفت، استفاده از نیروی ارزان کار و تبدیل ایران به پایگاه سوق الجیشی برای نیل بدین منظور و تأمین تسلط اقتصادی و سیاسی خود امپریالیست ها مرتجع ترین قشرهای جامعه ایران را تقویت می کنند و وسیله دولت های دست - نشانده خود قراردادهای اسارت آور، قرصه های کمرشکن به مردم ایران تحمیل می نمایند، ریزن های خود را به دستگاه لشگری و کشوری ما مسط می کنند، با کشادن ایران به بلوک های تجاوزکارانه و با اجرا سیاست تفرقه و تفتین بین خلق های ایران و دشت زدن به انواع تحریک و تهدید عملاً سیاست خارجی، داخلی و اقتصادی کشور ما را تحت نظارت خود قرار می دهند.

علیرغم بیست مناسبات سرمایه داری در شهر و نفوذ آن در ده بقایای فئودالیسم بصورت رژیم اربابی - رعیتی در کشور ما وجود دارد و تسلط این رژیم موجب فقر دهقانان و تنگ شدن بازار ملی، سقوط قدرت خرید اهالی، کمبود مواد خام فلاحی و در نتیجه کندی کامل رشد صنعتی و ترقی اقتصادی و اجتماعی کشور ماست. تسلط امپریالیسم، بقایای مناسبات اربابی - رعیتی سبب می شود که ایران علیرغم استقلال ظاهری بصورت کشوری عقب مانده، نیمه مستعمره و نیمه فئودال باقی بماند.

به همین جهت از میان مهمترین تضادهای جامعه کنونی ایران یعنی تضاد بین خلق و امپریالیسم، تضاد بین خلق و فئودالیسم، تضاد بین سرمایه و کار، عمده ترین آن تضادی است که خلق های ایران را در مقابل امپریالیسم و عمال آن و رژیم اربابی - رعیتی قرار می دهد. حل این تضاد عمده در مرحله کنونی مضمون اساسی انقلاب ایران یعنی انقلاب دموکراتیک نوین را تشکیل می دهد.

مظهر واقعی تسلط امپریالیسم و رژیم اربابی - رعیتی در کشور ما همانا حکومت ارتجاعی ایرانست که از ملاکان بزرگ و سرمایه‌داران بزرگ وابسته به امپریالیسم (قشر کمپرادور بورژوازی ایران) تشکیل می‌شود و شاه بر راس آن قرار دارد . سایرین وظیفهٔ اساسی انقلاب در مرحله کنونی عبارتست از انتقال قدرت حاکمه از دست ملاکان بزرگ و سرمایه‌داران بزرگ وابسته به امپریالیسم به دست نیروهای متحد استقلال طلب ، میهن پرست و آزادیخواه یعنی کارگران ، دهقانان ، خرده بورژوازی (پیشه‌وران و کسه) ، روشنفکران ، کارمندان و سرمایه‌داران ملی (اعم از بازرگانان و صاحبان صنایع) .

اساسی ترین وسیله این مبارزه جنبه واحد کلیه قوای ضد امپریالیستی و ضد ارتجاعی جامعه ایرانست که اتحاد کارگران و دهقانان استخوان بندی آن را تشکیل می‌دهد .

انقلاب ضد استعماری و ضد فئودالی زمانی به سرانجام می‌رسد که انقلابی ترین طبقه جامعه ما یعنی طبقه کارگر قشرها و طبقات ضد استعماری و دموکراتیک جامعه ما را بتواند تحت شعارهای صحیح متشکل کند و عملاً در راه پیروزی این شعارها آنان را رهبری نماید .

تاریخ معاصر کشور ما از انواع تجاوزات سیاسی و اقتصادی دولت‌های امپریالیستی و مطالب ارتجاع دست نشانده آن اشاع است . به همین سبب عمده ترین هدف‌های جنبش‌های استقلال جویانه و آزادی خواهانه مردم ایران در دوران معاصر بویژه در جریان نیم قرن اخیر همانا قطع تسلط استعمار و سرنگون ساختن حکومت‌های ارتجاعی دست نشانده آن بوده است . در سال‌های جنگ دوم جهانی و پس از آن جنبش رهائی بخش ملی و دموکراتیک مردم ایران نیرو و دامنه‌ای عظیم یافت . حزب توده ایران در سال ۱۳۲۵ تشکیل گردید و بر راس جنبش وسیع مردم ایران قرار گرفت . در سال‌های ۲۴ - ۱۳۲۵ جنبش ملی دموکراتیک در آذربایجان و کردستان دامنه وسیعی یافت . در این مناطق حزب دموکرات آذربایجان و حزب دموکرات کردستان بوجود آمدند و به مبارزهٔ قهرمانانه‌ای برای مصالح خلق دست زدند .

حزب توده ایران حزب واحد طبقه کارگر در سراسر ایرانست . جهان بینی حزب آموزش مارکسیسم - لنینیسم است . حزب توده ایران پشتیبان جنبش کارگران کلیه جهانست و به پشتیبانی معنوی این جنبش جهانی تکیه می‌کند . هدف غائی حزب توده ایران ساختمان جامعه سوسیالیستی در ایرانست ولی ایجاد جامعه سوسیالیستی در شرایط اقتصادی ، سیاسی و اجتماعی کنونی مبین ما مسئله روز نیست .

حزب توده ایران خواستار تحول عمیق و اساسی نظام اجتماعی کشور است نه اصلاحات صوری و سطحی آن . حزب توده ایران بر اساس تحلیل وضع اجتماع معاصر ایران برنامه خود را که حاوی نکات زیرین است ، عرضه می‌دارد :

بخش اول - اصلاحات سیاسی

آنچه که اکنون در برابر خلق‌های ایران قرار دارد عبارت از برانداختن نفوذ امپریالیسم و عمال آن، تأمین استقلال سیاسی و اقتصادی کشور، ریشه‌کن کردن رژیم اربابی - رعیتی است که با سرنگون شدن حکومت ارتجاعی کنونی که شاه مظهر آنست و تمرکز کلیه قوای دولتی در دست مردم و استقرار حاکمیت خلق به صورت ایجاد جمهوری دموکراتیک ایران تحقق خواهد یافت.

سازمان دولتی و حاکمیت ملی

۱- جمهوری دموکراتیک ایران به کلیه نیروهای ملی و دموکراتیک جامعه یعنی کارگران، دهقانان، پیشه‌وران، روشنفکران مرفقی و سرمایه‌داران ملی تکیه دارد و اتحاد طبقه کارگر و دهقان استخوان‌بندی آن را تشکیل می‌دهد. این حکومت بر اساس تساوی حقوق و موافقت داوطلبانه خلق‌های ایران ایجاد می‌گردد.

۲- مقام عالی قدرت دولتی در جمهوری دموکراتیک ایران مجلس شورای ملی است که در آن نمایندگان کلیه خلق‌های ایران شرکت می‌کنند. قانونگذاری، انتخاب هیئت دولت، نظارت در اعمال دولت و انتخاب رئیس‌جمهور از وظایف این مجلس است.

۳- نمایندگان مجلس شورای ملی ایران از طرف خلق با رای عمومی، مساوی، مستقیم و مخفی انتخاب می‌شوند. هیچ مقامی اعم از مجلس و دولت نمی‌تواند اعتبارنامه نماینده‌ای را که از طرف خلق انتخاب شده است لغو نماید. این امر فقط از حقوق خود انتخاب‌کنندگان است.

۴- مقامات حاکمه محلی عبارتند از انجمن‌های ایالتی، ولایتی، بخش و شورای ده (و در واحدهای ملی انجمن‌های ملی) که بر پایه تأمین شرکت‌توده‌های وسیع مردم در اداره امور کشور انتخاب می‌گردند. باید در تقسیم‌بندی کنونی کشور بر پایه وحدت قومی و زبانی و بر اساس اصول دموکراتیک تجدیدنظر به عمل آید.

۵- حکومت دموکراتیک در امور قضائی و محاکماتی کشور بر اساس اصول دموکراتیک و انتخابی بودن قضات و تأمین استقلال قضایی تجدیدنظر به عمل خواهد آورد.

۶- میهن ما باید دارای نیروهای مسلح دفاعی و تأمینیه دموکراتیک باشد. نیروهای مسلح کشور ما باید مجری اراده خلق باشند نه مجری اراده دشمنان وی. باید افسران، درجه‌داران و افراد نیروهای مسلح ایران از کلیه حقوق سیاسی و اجتماعی مانند دیگر هموطنان خود برخوردار شوند و افسران و درجه‌داران میهن پرست ارتش کنونی ایران امکان انجام وظایف خود را در ارتش

دموکراتیک به نحو شایانی داشته باشند .

۷- حزب توده ایران دفاع از تمامیت ارضی و استقلال و حاکمیت ملی کشور را از وظایف مقدس خود می‌شمرد و بدین جهت بر آنست که حکومت دموکراتیک در مورد سیاست داخلی و خارجی کشور اصول ذیل را مبنای عمل خود قرار دهد :

الف - تامین استقلال اقتصادی کشور به وسیله قطع نفوذ انحصارهای امپریالیستی و تبدیل تدریجی سازمان اقتصادی کهن و فرسوده کشور به سازمان اقتصادی مترقی معاصر .

ب - ایجاد شرایط واقعی برای توسعه دموکراسی و بسط ابتکارات خلاقه مردم .
ج - لغو کلیه قراردادهای غیر متساوی نظامی ، سیاسی و اقتصادی علنی و پنهانی که به وسیله امپریالیست‌ها به کشور ما تحمیل شده است . خاتمه دادن به مداخلات دولت‌های امپریالیستی و عمال آن‌ها در کشور .

د - استقرار روابط دوستانه و همکاری متساوی‌الحقوق در کلیه شؤون با همه کشورها و دفاع از صلح و همزیستی مسالمت‌آمیز و دوستی بین‌المللی و عدم شرکت در بلوک‌های تجاوزکارانه و اجرای سیاست پشتیبانی از نهضت‌های ضد امپریالیستی و استقلال‌طلبانه ملت‌ها . حزب توده ایران استقرار روابط دوستی صمیمانه ایران با اتحاد شوروی و جمهوری توده‌ای چین و دیگر کشورهای سوسیالیستی را ضامن معتبر حفظ میهن ما در قبال تحریکات و تجاوزات کشورهای استعماری می‌شمارد .

آزادی‌های دموکراتیک

امپریالیست‌ها نقشه‌های اسارت‌آور خود را در کشور ما به دست‌هیبت حاکمه ارتجاعی که در رأس آن شاه قرار دارد عملی می‌سازند . این حکومت‌ها با استفاده از حربه ترور و شیوه‌های عوام‌فریبانه می‌کوشند تا بانگ خلق را خاموش نمایند و جنبش آزادیخواهانه و استقلال‌طلبانه وی را در خون غرقه سازند و بدین وسیله مانع رشد و تکامل جامعه می‌شوند . حکومت دموکراتیک که بر اساس منافع خلق‌های ایران تشکیل می‌گردد بسط و توسعه آزادی‌های دموکراتیک را مبنای ترقی و تکامل جامعه و پیشرفت مادی و معنوی خلق می‌شمرد و بدین سبب اجرای مواد ذیل را دستور عمل خود قرار خواهد داد :

۸ - تامین آزادی عقیده ، دین ، بیان ، قلم ، مطبوعات ، اجتماعات ، احزاب ، اتحادیه‌ها ، اعتصابات ، نمایشات ، سکونت ، مسافرت ، انتخاب شغل ، آزادی و دفاع در محاکم و مصونیت‌های فردی از قبیل مصونیت شخصیت و منزل .

۹ - تامین حق انتخاب کردن برای کلیه افراد کشور که به سن ۱۸ سال تمام

رسیده‌اند و حق انتخاب شدن برای عموم افرادی که به سن ۲۵ سال تمام رسیده‌اند صرف‌نظر از زن و مرد بودن، نژاد و مذهب، عقیده، ملیت، سواد، شغل و مقدار دارائی در کلیه مقامات انتخابی از انجمن‌های محلی گرفته تا مجلس شورای ملی

مسئله ملی

ایران کشوری است کثیرالمله. رشته‌های مختلفی خلق‌های ساکن ایران را به هم پیوند می‌دهد. این خلق‌ها طی قرن‌های متمادی تاریخ با یکدیگر سرنوشت مشترکی داشته‌اند. در ابداع و ایجاد فرهنگ غنی و برآزنده ایران با هم همکاری کرده‌اند و در راه استقلال و آزادی متحداً و دوش به دوش هم فداکاری‌های بیشماری نموده‌اند. منافع اساسی خلق‌های ایران در مبارزه علیه استعمار و ارتجاع باهم در می‌آمیزد. ولی در نتیجه وجود محرومیت‌های ملی همه این خلق‌ها از حقوق حقه خود برخوردار نیستند. این محرومیت‌های ملی مانع تأمین اتحاد عمیق و واقعی بین خلق‌ها و مانعی در راه ترقی سیاسی، اقتصادی و فرهنگی همه‌جانبه کشور شده‌است.

حزب توده ایران طرفدار اتحاد خلق‌های ایران براساس موافقت‌داوطلبانه^{۱۱} آنهاست و معتقد است که برای ایجاد یک اتحاد واقعی و معنوی بین خلق‌های ایران براساس برابری و دوستی باید ستم ملی ریشه‌کن شود. بنابراین معتقد است که حکومت دموکراتیک در مورد حل مسئله ملی عمل خود را بر مبنای زیرین قرار دهد:

۱۱- تأمین حق کامل خلق‌های ساکن ایران در تعیین سرنوشت خویش.

۱۲- شناسایی حق اقلیت‌های ملی ساکن ایران در برخوردار شدن از کلیه حقوق اجتماعی، فرهنگی و ملی خود.

بخش دوم - تحول اقتصادی

ایران از لحاظ اقتصادی کشوری است عقب‌مانده و اشکال مختلف اقتصادی مانند اقتصاد طبیعی، خرده‌کالایی، سرمایه‌داری (اعم از سرمایه‌داری خصوصی، دولتی و امپریالیستی) در کنار هم قرار دارند. کشور ما به‌استثای صنایع نفت که در دست سرمایه‌داران امپریالیستی است فاقد صنایع سنگین است. در حیات اقتصادی ایران نقش عمده را سرمایه‌داری انحصاری امپریالیستی ایفاء می‌کند. برای پیشرفت و تکامل اقتصادی کشور ما باید این وضع از بیخ و بن دگرگون شود و سیستم نوین اقتصاد ملی، مستقل، مترقی، متمرکز، هماهنگ، طبق نقشه و برپایه تکنیک معاصر براساس منافع خلق ایجاد گردد. بدین منظور

حزب توده ایران بر آنست که حکومت دموکراتیک سیاست اقتصادی ذیل رامینای عمل خود قرار دهد:

- ۱۳- قانون ملی شدن در مورد موسسات صنایع نفت مجری شود.
- ۱۴- موسسات اقتصادی و سرمایه‌های متعلق به دولت‌ها و انحصارهای امپریالیستی و خائنین به خلق و میهن ضبط و ملی گردد.
- ۱۵- رشته‌های اساسی تولیدی در زمینه صنایع، ارتباط، بانک‌ها و صنایع بزرگ مربوط به دفاع ملی که برای عموم خلق دارای اهمیت درجه اول حیاتی است باید در دست دولت متمرکز شود.
- ۱۶- ایجاد صنایع سنگین از قبیل استخراج معادن، ایجاد صنایع فلزکاری و ماشین‌سازی، شیمیایی و الکتریکی و غیره که ضامن پیشرفت سریع اقتصاد و تحکیم استقلال کشور است.
- توسعه شبکه راه‌آهن کشور و اقدام در ایجاد و بسط رشته‌های دیگر صنعتی به منظور تامین نیازمندی‌های عمومی و ترقی سطح زندگی توده‌های وسیع مردم.
- حمایت از صنایع ملی، صنایع دستی و هنرهای ملی و اقدام برای ایجاد شرایط مساعد به منظور توسعه و تکامل آن‌ها.
- ۱۷- حکومت دموکراتیک دارائی و موسسات متعلق به سرمایه‌داری ملی را ضبط نخواهد کرد و برای تامین آزادی تاسیس و توسعه موسسات خصوصی صنعتی و بازرگانی و تامین مواد خام و بازار فروش برای محصولات این موسسات و حمایت از صنایع و بازرگانی داخلی در قبال رقابت سرمایه‌ها و کالاهای خارجی کلیه اقدامات لازمه را به عمل خواهد آورد.
- ۱۸- ایجاد همکاری لازم بین سرمایه‌های دولتی و سرمایه‌های خصوصی به منظور ترقی هماهنگ و رشد متعادل اقتصاد ملی.
- ۱۹- انحصار بازرگانی خارجی در دست حکومت دموکراتیک و کوشش در توسعه آن بر پایه بسط تولید داخلی.
- ۲۰- بسط همه‌جانبه بازرگانی داخلی و کمک مؤثر به ترقی آن به منظور توسعه و تحکیم تولید و بازار داخلی و رفع احتیاجات عمومی.
- ۲۱- کمک به کسبه و پیشه‌وران برای ایجاد شرکت‌های تعاونی به منظور افزایش تولید و بهبود وضع اقتصادی آنان و تامین اعتبارات درازمدت کم‌ریح برای کسبه و پیشه‌وران کم‌مایه و معافیت آن‌ها از عوارض غیرعادلانه و مقرراتی که آن‌ها را تحت فشار قرار می‌دهد.
- ۲۲- تنظیم و تعدیل بودجه دولتی بر اساس تامین استقلال کشور، ترقی اقتصادی و فرهنگی مردم و خدمت به صلح و تجدیدنظر در قوانین و مقررات مالیاتی بر اساس رجحان دادن مالیات‌های مستقیم بر غیرمستقیم به نفع توده‌های مردم.

شرط ضروری ترقی اقتصادی و اجتماعی کشور و خاتمه دادن به عقب ماندگی و محرومیت‌های خلق‌های ایران، اجرای اصلاح ارضی از طریق الغاء مالکیت اربابی (فئودال) و الغاء مناسبات اربابی - رعیتی موجود است. در این زمینه حکومت دموکراتیک اجرای اصول زیرین را مبنای اصلاحات اجتماعی و اقتصادی می‌رم خود قرار خواهد داد:

۲۳ - مصادره اراضی متعلق به ملاکان بزرگ و اراضی متعلق به شاه‌خاندان سلطنتی و تقسیم بلاعوض این املاک و خالصجات دولتی بین دهقانان بی‌زمین و کم‌زمین.

الغاء قروض دهقانان به ملاکان و رباخواران و لغو اقساطی که دهقانان در قبال دریافت زمین به دولت و دربار و ملاکان بزرگ می‌پردازند.

۲۴ - اراضی و املاک موقوفه در مالکیت موسسات دینی مربوطه باقی می‌ماند. حکومت دموکراتیک تحت نظارت اداره اوقاف کلیه اقدامات لازمه را به منظور بالابردن سطح زندگی دهقانان ساکنین املاک موقوفه و آباد کردن اراضی مزبور و جلوگیری از حیف و میل عوائد آن‌ها به عمل خواهد آورد.

۲۵ - وضع قوانین و مقررات براساس لغو اسلوب مزارعه به نفع دهقانان بی‌زمین و کم‌زمین به منظور خاتمه دادن به مناسبات اربابی - رعیتی در ایران. حکومت دموکراتیک مناسبات بین دهقانان و مالکین اراضی مصادره‌نشده را طبق قوانین و مقرراتی با توجه به آبی و دیمی بودن زمین و نوع زراعت و شرایط محل دقیقاً تعیین خواهد نمود به نحوی که در اراضی مزبور از دهقانان به جز اجاره‌بهای نقدی یا حنسی چیز دیگری مطالبه نشود.

۲۶ - حکومت دموکراتیک مالکیت قشرهای مختلف دهقانی را در مجموع خود تضمین می‌کند. خانه دهقان و سایر بناها و همچنین عرصه و اعیانی که در اختیار اوست ملک وی شناخته می‌شود.

۲۷ - لغو سیرسات و بیگاری و عوارض دیگری از این قبیل و همچنین الغاء کلیه قواعد و مقررات که بر حسب عرف و عادت به دهقانان تحمیل شده و به آزادی و شخصیت آن‌ها لطمه می‌زند.

۲۸ - بسط اراضی زیر کشت از طریق آباد کردن زمین‌های سایر و واگذاری آن به دهقانان بی‌زمین و کم‌زمین به منظور بالابردن سهمی که در اثر اصلاح ارضی به آنان تعلق می‌گیرد و کوشش در ماشینی کردن کشاورزی و همکاری فنی و علمی با دهقانان برای بالابردن سطح کشت و بازده کار و اتخاذ تدابیر فوری مجانی جهت دفع آفات.

۲۹ - تأمین آب لازم برای کشاورزی به وسیله تعمیر و حفر قنوات جدید، ایجاد چاه‌های آرتزین و سدیدی.

- ۳۵ - تأمین اعتبارات درازمدت و کم‌ریج به‌وسیله بانک‌های کشاورزی برای دهقانان به‌منظور تحصیل ابزار کشاورزی و بذر .
- ۳۱ - تجدید نظر در امور مالیاتی به‌نفع دهقانان ، تنظیم قیمت‌های عادلانه برای محصولات کشاورزی و ایجاد شرکت‌های تعاونی دهقانی به‌منظور فروش محصول و خرید کالا و ابزار مورد نیاز دهقانان .
- ۳۲ - اتخاذ تدابیر علمی برای بسط و توسعه دام پروری کشور .

بخش سوم - اصلاحات اجتماعی

در جامعه کنونی ایران اکثریت مطلق مردم بویژه توده‌های وسیع زحمتکش از لحاظ اقتصادی و اجتماعی در شرایط دشواری زندگی می‌کنند . کارگران ایران از حیث سطح نازل مزد ، فقدان سیمه‌های اجتماعی و مقررات مصونیت کار و خطر دائمی بیکاری ، انواع محرومیت‌های اقتصادی و اجتماعی را متحمل می‌شوند . دهقانان ایرانی در اثر تسلط مناسبات اربابی - رعیتی از مزایای اجتماعی و اقتصادی مرفعی کنونی محرومند . وضع آبادی و زندگانی در شهرها و دهات کشور برای اکثریت مردم غیرقابل تحمل است . طرق ارتباط و وسائط نقلیه بین شهرها و همچنین بین شهرها و دهات هنوز در وضع ابتدائی و عقب‌افتاده‌ایست . سطح زندگی ، فرهنگ و بهداشت کشور ما نازل و رقت‌انگیز است .

سیاست ارتجاعی هیئت حاکمه ایران در مقابل ترقی و پیشرفت فرهنگ ملی خلق‌ها و اقلیت‌های ملی موانع همه جانبه ایجاد نموده‌است .

این وضع رقت‌بار بهیچوجه متناسب با مدنیت معاصر و درخور مردم مستعد و زحمتکش ما نیست . باید این وضع از بنیاد تغییر کند و آنچنان شرایط رفاه و ترقی عمومی بوجود آید که شایسته تمدن کنونی باشد . باید حق کار ، تحصیل و استراحت برای کلیه افراد کشور تأمین گردد . فرهنگ ایران باید دارای مضمون دموکراتیک و شکل ملی باشد . بدین‌منظور حزب توده ایران برآنست که برنامه اصلاحات اجتماعی زیرین بوسیله حکومت دموکراتیک و انجمن‌های محلی ، ایالتی ، ولایتی ، بخش و شورای ده اجرا گردد :

۳۳- تعیین حداقل دستمزد متناسب با هزینه زندگی و حوائج ضروری مادی و معنوی کارگران .

۳۴- وضع و اجرای قوانین و مقررات به‌منظور اصلاح شرایط کار و تأمین مصونیت کارگران و حقوق فردی و اجتماعی آنان متضمن نکات اساسی ذیل :

الف - روز کار هشت‌ساعته و تعطیل هفتگی در کلیه شعب صنعت ، بازرگانی و پیشه‌وری و شش ساعت کار در مورد موسساتی که وضع کار دشوار یا مضر به تندرستی و بهداشت کارگران است .

ب - تامین دو تا چهار هفته مرخصی در سال با استفاده از حقوق برای عموم کارگران و سه ماه مرخصی با دریافت حقوق برای زنان باردار قبل و بعد از ایمن .
ج - تاسیس بیمه اجتماعی برای کلیه زحمتکشان و خانواده‌های آنان به حساب دولت و موسسات مربوطه و اجرای مقررات آن در مقابل انواع از دست دادن استعداد کار و بیماری و پیری تحت نظر اتحادیه کارگران و تامین مدد معاش به نسبت اولاد برای کارگران معیل .

د - منع کار اطفال تا ۱۴ سالگی و تخفیف روز کار تا چهار ساعت برای کارگرانی که سن آنها بین ۱۴ و ۱۸ سال است و تأسیس مدارس حرفه‌ای بمنظور بالابردن سطح اطلاع فنی کارگران و تربیت کادر حرفه‌ای و منع کارهای دشوار و خطرناک برای کم سالان و زنان ، الغاء رسوم اسارت‌بار اجیرکردن در کارگاه‌ها .
ه - برقرارکردن مزد مساوی درقبال کار مساوی صرف نظر از این که فرد زحمتکش مرد باشد یا زن ، کم سال باشد یا سالمند .

و - اتخاذ تدابیری بمنظور حفظ تندرستی کارگران و مصونیت جانی آنان و جلوگیری از حوادث کار در کلیه موسسات .

ز - شناسائی حق کامل تشکیل اتحادیه‌ها برای کلیه کارگران و زحمتکشان شهر و ده و دخالت دادن واقعی این اتحادیه‌ها در کلیه اموری که مربوط به شرایط کار و معاش و زندگی زحمتکشان است .

ح - تامین حق اعتصاب و حق انعقاد قراردادهای دسته‌جمعی برای کارگران و زحمتکشان .

۳۵ - اتخاذ تدابیر موثر برای بهبود زندگی و شرایط کار کارمندان ، کمک خرج کافی به کارمندان معیل ، اجرای صحیح تقسیم کار در ادارات ، استقرار اصل ارتقاء براساس آزمودگی ، سوابق خدمت و کیفیت کار و تجدیدنظر در قوانین استخدامی و همچنین اجرای مقررات بیمه اجتماعی در مورد کارمندان دولت و موسسات .

۳۶ - احداث و تامین مسکن خوب و ارزان برای ساکنین کشور بویژه زحمتکشان شهر و ده ، اقدام جدی در تقلیل اجاره‌بهای خانه‌ها ، موسسات و دکاکین .

رفاه و ترقی عمومی

۳۷ - تامین آموزش ابتدائی عمومی و مجانی برای کلیه کودکان کشور از دختر و پسر و کوشش در بسط و توسعه مدارس دولتی و حمایت لازم نسبت به موسسات آموزشی غیر دولتی .

۳۸ - قراردادن آموزش متوسطه و عالی در دسترس زحمتکشان شهر و ده به منظور پرورش کادر وسیع علمی و فنی . تامین کمک خرج به دانشجویان برای آنکه بتوانند تحصیل عالی بکنند . ایجاد سیستم فرهنگی ملی برای خلق‌ها و

اقلیت‌های ملی و تامین آموزش به زبان مادری در کلیه مراحل تحصیلی، تشکیل شبکه وسیع دانشگاه‌ها و مدارس فنی و موسسات تحقیقات علمی و مساعدت‌های مادی و معنوی به دانشمندان برای تحقیق، توجه جدی به ترقی فرهنگ ایالات و ولایاتی که از طرف حکومت ارتجاعی عقب مانده نگاه داشته شده است.

۳۹- کمک موثر به بسط و توسعه مطبوعات و انتشارات دموکراتیک و تامین اعتبارات کافی بمنظور حفظ و بسط هنرهای ملی و ایجاد ناشر، اپرا، فیلارمونی، سینما، رادیو و تلویزیون در نقاط مختلف کشور.

۴۰- بمنظور توسعه تحقیقات علمی و تاریخی درباره مدنیت گذشته خلق‌های ایران، حکومت دموکراتیک برای حفظ آثار باستانی و کاوش‌های نوین، تاسیس و بسط موزه‌های ملی اعتبارات کافی در نظر خواهد گرفت.

۴۱- تاسیس کتابخانه و قرائت‌خانه‌های عمومی در شهرها، قصبات و دهات.
۴۲- تامین خدمت پزشکی محاسنی برای عموم اهالی کشور، تاسیس شبکه وسیع از درمانگاه‌ها و بیمارستان‌های مجهز به وسائل مترقی و متخصص در نقاط مختلف کشور اعم از شهر و ده و نقاط عشیره نشین.

۴۳- مبارزه موثر علیه بیماری‌های بومی و مسری و تاسیس نگاه‌های مخصوص برای جلوگیری از این بیماری‌ها، دائر نمودن موسسات مخصوص نگهداری و پرستاری از معلولین.

۴۴- تاسیس آسایشگاه‌ها و خانه‌های استراحت در نقاط خوش آب و هوا و مراکز آب‌های معدنی و تامین استفاده همگانی مردم ایران بویژه زحمتکشان از موسسات مزبور.

۴۵- بالا بردن سطح اطلاعات بهداشتی عمومی از طریق انتشار و تبلیغ اصول و قواعد صحی در مقیاس وسیع.

۴۶- ایجاد شبکه وسیعی از زایشگاه‌ها، شیرخوارگاه‌ها و کودکستان‌ها و همچنین اردوگاه‌ها و مراکز ورزشی بمنظور رشد سالم و تربیت نسل در شهرها و دهات. تامین خدمت محاسنی دولتی در موسسات مزبور.

۴۷- مبارزه جدی برای ریشه‌کن کردن فحشاء، اعتیاد به تریاک و الکل به وسیله اسلوب‌های تربیتی و اسان دوستی.

۴۸- مبارزه جدی و همه جانبه بر علیه گرانی، احتکار و معاملاتی که بر پایه سلف انجام می‌گیرد.

۴۹- تامین وسائل نقلیه معاصر و احداث خطوط ارتباطی و جاده‌ها بین شهرها و دهات.

۵۰- ایجاد مراکز مجهز به وسائل فرهنگی، بهداشتی، تولیدی و معیشتی در نقاط عشیره نشین به منظور توجه جدی نسبت به بهبود شرایط زندگی آنان.

برنامه حاضر که ناشی از تحلیل وضع کنونی اجتماع ما، افشاء معایب و نقائص آن، استفاد جدی و منطقی از این نقائص و ارائه طریق موثر برای چاره

این معایب و علاج دردهای جامعه است، عالی‌ترین آرمان‌های مبین‌برسانه و بشردوستانه مترقی‌ترین عناصر طبقات و قشرهای جامعه ما را منعکس می‌کند. این برنامه می‌تواند به‌تعارف مشترک کلیه قوای خلق در تیرد علیه دشمنانش تبدیل شود. نبرد در راه اجراء این برنامه و نامین پیروزی آن بهترین مضمونی است که هر ایرانی وطن‌پرست می‌تواند به زندگی خود عطا کند. حزب توده ایران همه خلق‌های ایران را که به استقلال وطن خود و آزادی و سعادت هم‌میهنانش دبعلافتداند و از امپریالیسم و ارتجاع نفرت دارند دعوت می‌کند که در راه اجراء این برنامه مبارزه کنند.

طرح اساسنامه حزب توده ایران

حزب

۱ - حزب توده ایران سازمان سیاسی طبقه کارگر در سرتاسر ایران و عالی‌ترین شکل سازمانی این طبقه است. حزب توده ایران اتحاد داوطلبانه مبارزین پیشرو طبقات و قشرهای زحمتکش ایران، کارگران، دهقانان، پیشه‌وران، روشنفکران و افرادی است که برنامه‌اش را می‌پذیرد و در راه تحقق آن گام برمی‌دارد.

جهان‌بینی حزب توده ایران مارکسیسم - لنینیسم است و اصول تشکیلاتی وی از این جهان‌بینی ناشی می‌شود.

حزب توده ایران اعضاء خود را با روح وفاداری به منافع طبقه کارگر و جنبش رهائی‌بخش مردم ایران و با روح مبین‌پرستی و انترناسیونالیسم پرولتری پرورش می‌دهد.

هدف حزب توده ایران در مرحله کنونی عبارتست از انجام تحول دمکراتیک در جامعه که مضمون اساسی آن برانداختن نفوذ امپریالیسم و نامین استقلال سیاسی و اقتصادی ایران و ریشه‌کن کردن مناسبات اربابی - رعیتی است. حزب توده ایران از منافع کلیه قشرهای ضداستعمار جامعه ایران در قبال تجاوزات گوناگون استعمار و عمالش دفاع می‌کند.

عضویت در حزب

۲ - شرایط عضویت در حزب توده ایران عبارتست از :

الف - قبول برنامه و مبارزه در راه تحقق بخشیدن به آن و شعیبت از اساسنامه حزب.

ب - شرکت در یکی از سازمان‌های حزبی.

- ج - تابعیت ایران .
 د - داشتن حداقل ۱۸ سال تمام .
 ح - پرداختن حق عضویت .
 تبصره ۱ - اشخاصی که عضو حزب سیاسی دیگری باشند نمی‌توانند در عین حال عضو حزب توده ایران نیز باشند .
 تبصره ۲ - کسانی که بر علیه نهضت آزادی مردم اقدام کرده‌اند نمی‌توانند عضو حزب توده ایران باشند .

پذیرش به حزب

۳ - شرایط عضویت در حزب بقرار زیرین است :

- الف - پذیرش عضو فقط بشکل انفرادی است و از طریق حوزه بعمل می‌آید .
 تبصره - در صورتی که گروه‌هایی از سازمان‌های سیاسی دیگر یکجا تقاضای ورود به حزب را بکنند کمیته مرکزی حق دارد استثناء قرار پذیرش دسته‌جمعی را صادر نماید .
 ب - تصویب عضویت با کمیته مرکزی یا ارگانی است که کمیته مرکزی به آن اختیار داده‌است .
 ج - تقاضاکننده عضویت باید دونفر معرف یا حداقل دوسال سابقه حزبی داشته‌باشد . معرف باید تقاضاکننده را از جهت سیاسی و اجتماعی و اخلاقی بشناسد و صلاحیت وی را برای عضویت حزب تضمین نماید .
 د - تقاضاکننده عضویت پس از گذراندن یکسال دوره آزمایشی بعضویت حزب پذیرفته خواهد شد .
 ه - سابقه حزبی اعضا از روزی است که رسماً به عضویت حزب پذیرفته شده‌اند .
 تبصره - در شرایط کار مخفی ترتیب معرفی و پذیرش عضو بشرح زیر خواهد بود :
 الف - تقاضاکننده باید یک نفر معرف یا حداقل دوسال سابقه حزبی داشته باشد .
 ب - تقاضاکننده به مسئول سازمان مربوطه معرفی می‌شود و آن سازمان پس از مطالعه لازم می‌تواند وی را بعنوان فرد آزمایشی بپذیرد . شرکت فرد آزمایشی در حوزه و یا استفاده از وی به اشکال دیگر منوط به نظر ارگان مربوطه است .

وظایف عضو حزب

۴ - عضو حزب موظف است :

الف - در راه حفظ وحدت حزب که شرط اصلی نیرو و بقای آنست با تمام قوا بکوشد .

ب - انضباط حزبی را که برای عموم اعضاء حزب یکسانست مراعات نماید .

ج - اسرار حزبی را اکیدا حفظ کند ، به هوشیاری انقلابی خود بیفزاید و در مقابل دشمن استوار باشد .

د - بطور مداوم بکوشد تا سطح دانش سیاسی خود را بالا برد و اصول مبارزه حزبی را فراگیرد .

ه - مبلغ مرام و سیاست و خط مشی حزب باشد و برای تحقق آن مبارزه کند .

و - در راه تحکیم هرچه بیشتر رابطه با توده ها و آگاه نمودن آنان از سیاست و هدف های حزب و دفاع از منافع مردم و تقویت نفوذ حزب بکوشد .

ز - از هر عملی که مخالف حیثیت و اعتبار حزب و ارگان های آن باشد بپرهیزد و سعی کند تا در زندگی خصوصی و اجتماعی رفتارش نمونه باشد .

ح - در پیشگاه حزب درستی و صمیمیت داشته باشد .

حقوق عضو حزب

۵ - عضو حزب حق دارد :

الف - در بحث و حل مسائل مربوطه به سیاست حزب شرکت داشته باشد . به این معنی که در جلسات سازمانی که عضو آنست اظهار نظر نماید و در بحث حوزه ها و مباحثاتی که در مطبوعات حزبی مطرح می گردد شرکت فعال جوید و پیشنهاد دهد و یا نظر و پیشنهاد خود را به اطلاع ارگان های بالاتر عالی ترین مقام حزب برساند .

ب - طرز کار هریک از ارگان ها و مسئولین حزبی را در هر مقام که باشد در جلسات سازمانی که عضو آنست و یا از طریق نوشتن به ارگان های بالاتر بمنظور آشکار ساختن نقائص کار و برطرف کردن آنها مورد انتقاد قرار دهد .

ج - در انتخابات ارگان های حزبی شرکت کند و به عضویت آنها انتخاب شود .

د - شرکت خود را در جلسهای که به رفتار و فعالیت وی رسیدگی می شود بخواهد و اگر نسبت به قرار مربوط به کار خود معترض باشد به ارگان های بالاتر تا کنگره حزب شکایت کند .

ه - در شرایط پنهانکاری جریان رسیدگی و دادرسی حزبی تابع تأمین امنیت سازمان حزبی است ، شکل آنرا ارگان های دیصلاحیت حزبی معین می کنند . بدیهی است که ارگان های حزبی باید بکوشند که از حداکثر امکانات برای مراعات هرچه بیشتر حقوق فرد حزبی استفاده نمایند .

تصوه - وظایف و حقوق اعضاء آزمایشی جز در مورد حق انتخاب شدن و

حق انتخاب کردن همانست که برای اعضا، حزب مقرر شده است. رای عضو آزمایشی حزب مشورتی است.

مجازات حزبی

۶- مجازات تخلف از مقررات و عدم اجرای وظایف حزبی بقرار زیر است:
تذکر شفاهی - تذکر کتبی - توبیخ - توبیخ شدید - توبیخ شدید توأم با اخطار -
سلب مسئولیت حزبی - تزلزل یک یا چند درجه مقام مسئولیت حزبی - تبدیل
عضو اصلی به عضو آزمایشی - اخراج از حزب.

هر سازمانی در هر درجه که باشد با توجه به اوضاع و احوال می تواند در
مورد عضو مخلف یکی از مجازات های فوق را قائل شود و به ارگان مربوطه بالاتر
گزارش دهد. ارگان بالاتر در مواردی که مجازات را متناسب تشخیص ندهد
می تواند آنرا بکلی لغو کند و یا در آن تخفیف و تشدید قائل شود.

۷- در موارد فوق العاده و زمانی که تخلف عضو حزب به سازمان حزبی و
وحدت صفوف آن لطمه وارد می کند فرد مرتکب از حزب اخراج می گردد. هر
سازمانی در مورد عضو خود می تواند قرار اخراج صادر کند ولی تصویب آن با
کمیته مرکزی و یا با ارگان هائی است که کمیته مرکزی به آنها در این مورد اختیار
داده باشد. اخراج از حزب حداکثر مجازات حزبی است. در هنگام صدور و
ناتذیر قرار اخراج، ارگان های حزبی باید حداکثر احتیاط و رعایت اصل رفاقت
حزبی را بعمل آورند و اسناد مربوطه را دقیقاً مطالعه و بررسی نمایند و به
اظهارات و شکایات عضو مورد اتهام توجه کامل میدول دارند.

اگر افرادی از پرداخت حق عضویت بدون عذر موجه تا سه ماه احتراز
جویند و یا بدون عذر موجه در سه جلسه مسوالی از حضور در جلسات حزبی
خودداری ورزند و پس از تذکر و توبیخ مقررات حزبی را مراعات ننمایند حوزه
می تواند اخراج این افراد را از حزب به ارگان های مربوطه پیشنهاد کند.

۸- در مورد اخراج اعضا، کمیته مرکزی و مشاورین آن خواه از عضویت کمیته
مرکزی، خواه از حزب بایستی بلسوم کمیته مرکزی تصمیم بگیرد و برای اخذ این
تصمیم حداقل دوسوم آراء کمیته مرکزی لازم است.

ساختن حزب

۹- مسای سازمانی حزب بوده ایران مرکزیت دموکراتیک است. نکات اساسی
مرکزیت دموکراتیک عبارت است از:

الف - اساسی بودن همه ارگان های رهبری حزب از پائین به بالا یا رای
مخفی.

تبصره - در موارد استثنائی در صورتی که جلسه حزبی انتخاب کننده لازم تشخیص دهد می تواند از اخذ رای علنی نیز استفاده نماید .
ب - گزارش دهی منظم از طرف ارگان های رهبری در برابر سازمان های مربوطه .

ج - رعایت انضباط حزبی ، اجرای دستورات و تصمیمات حزبی و تبعیت اقلیت از اکثریت .

د - حتمی الاجرا بودن تصمیمات ارگان های بالاتر برای ارگان های پایین تر .
تبصره - در شرایط کار مخفی ممکن است اصل انتخابی بودن ارگان های رهبری و گزارش دهی منظم تامین نگردد و مسئولین اعضا ارگان های پایین از طرف ارگان های بالاتر منصوب شوند .

ه - تقسیمات سازمانی حزب نوده ایران عبارتست از :

سازمان محل کار - سازمان بخش - سازمان شهر - سازمان ولایت - سازمان ایالت . در صورت لزوم بنا بر پیشنهاد کمیته ایالتی و موافقت کمیته مرکزی ممکن است تقسیمات سازمانی دیگری نیز ایجاد گردد . حدود فعالیت هر یک از این سازمان ها را ارگان های بالاتر تعیین می کنند .

۱۱ - سازمان حزب نوده ایران در آذربایجان از لحاظ سنن پراعتبار انقلابی خلق آذربایجان دارای کمیته مرکزی یا حقوق کمیته ایالتی است . این سازمان بنام فرقه دموکرات آذربایجان نامیده می شود .

۱۲ - ارگان های رهبری حزب از کمیته مرکزی گرفته تا پائین اصل کار جمعی با حفظ مسئولیت فردی را مبنای کار خود قرار می دهند و باید از یکا بردن شیوه های فرماندهی و اداری احتراز جویند و از طریق بسط انتقاد از خود نقائص کار را رفع نمایند .

۱۳ - در شرایط کار مخفی بر حسب ضرورت اختیارات ارگان های حزبی برای تامین مصونیت سازمان های حزب وسعت می یابد و با توسعه اختیار ارگان های رهبری مسئولیت این ارگان ها نیز بیشتر می شود . در این شرایط آنها باید به نکات زیرین توجه خاص مبذول دارند :

الف - روش درست استفاده از کادرها - ملاک ارزیابی کادر باید اعتماد سیاسی نسبت به وی و شایستگی او برای انجام کار مرجوعه باشد نه ملاحظات شخصی .

ب - سازمان دادن کار حزبی بنحوی که شورش بیشتر و خطرش کمتر باشد و یکا بردن حداکثر هوشیاری انقلابی برای جلوگیری از نفوذ دشمن در حزب .

ج - توجه دقیق به نظریات اعضا حزب که اشکالات کار مخفی امکان آنها را برای یحت در جلسات محدود می کند . جبران محدودیت هایی که برای اعضا حزب در امر انتقاد بوجود می آید از طریق بررسی دقیق و منظم اجراء تصمیمات ارگان های حزبی و بسط انتقاد و انتقاد از خود ارگان های رهبری نسبت به

حوزه

۱۴- پایه و سازمان اولیه حزب حوزه است .

الف - حوزه‌ها براساس محل کار و محل سکونت تشکیل می‌شود .

ب - حداقل افراد حوزه سه نفر است . حوزه با موافقت کمیته بخش و یا ارگان‌های بالاتر تشکیل می‌گردد .

ج - حوزه دارای مسئول یا هیئت‌عامله‌ایست که در جلسه عمومی حوزه برای مدت یکسال انتخاب می‌شود .

د - در صورتی که در محل کار چند حوزه وجود داشته‌باشد با موافقت ارگان‌های بالاتر می‌توان کمیته محل کار را تشکیل داد . انتخاب اعضاء این کمیته در جلسه عمومی اعضاء حوزه‌ها و یا در جلسه نمایندگان حوزه‌ها بعمل می‌آید .

۱۵ - حوزه در محیط فعالیت خود وظیفه دارد :

الف - بمثابة حلقه اساسی ارتباط ارگان‌های رهبری با اعضاء حزب و حزب با توده‌ها ، با مردم ارتباط نزدیک برقرار کند .

ب - سیاست حزب را تبلیغ نماید ، توده‌ها را طبق رهنمودهای حزب برای مبارزه در راه خواست‌های مبرمشان متشکل سازد .

ج - نشریات و اوراق حزبی را پخش کند .

د - با رعایت اصل برتری کیفیت بر کمیت ، اعضاء جدید به حزب جلب کند .

ه - حق عضویت جمع کند و جلب کمک مادی برای حزب و نشریات حزبی را سازمان دهد .

کنفرانس‌ها

۱۶- ارگان عالی سازمان‌های بخش و شهر و ولایت و ایالت ، کنفرانس ، و در فاصله کنفرانس‌ها کمیته است . کنفرانس از نمایندگان انتخابی واحد سازمانی مربوطه طبق نسبتی که به پیشنهاد سازمان و تصویب ارگان بالاتر معین شده‌است تشکیل می‌گردد .

کنفرانس‌های بخش و شهر و ولایت در هر سال یکبار و کنفرانس‌های ایالتی هر دو سال یکبار تشکیل می‌گردد . در صورتی که کمیته مافوق و یا یک سوم اعضاء سازمانی لازم بدانند کنفرانس فوق‌العاده همان سازمان تشکیل می‌گردد .

۱۷ - اختیارات و وظایف کنفرانس‌ها عبارتست از :

- الف - استماع و ارزیابی گزارش کمیته و کمیسیون تفتیش .
- ب - صدور قرارها و قطعنامه‌های لازم در مورد فعالیت آینده سازمان مربوطه .
- ج - انتخاب کمیته و کمیسیون تفتیش سازمان مربوطه .
- د - انتخاب نماینده برای کنفرانس سازمان بالاتر .
- شصت و نه - در شرایط کار مخفی کمیته مرکزی شکل‌های مشخصی برای کار سازمانی و فعالیت حزب معین می‌کند .
- ۱۸ - ارگان عالی سازمان حزب توده ایران در آذربایجان کنگره فترقه دمکرات آذربایجان است که کمیته مرکزی و کمیسیون تفتیش مرکزی فرقه دمکرات آذربایجان را انتخاب می‌کند و برای عالی‌ترین ارگان حزبی یعنی کنگره حزب توده ایران نماینده انتخاب می‌نماید .

کمیته‌ها

- ۱۹ - کمیته هر سازمان حزبی در بین دو کنفرانس ارگان عالی آن سازمان است
- ۲۰ - کمیته‌های بخش، شهر، ولایت و ایالت سازمان‌های تابع خود را رهبری می‌کنند، تصمیمات کنفرانس مربوطه و قرارها و دستورات ارگان‌های مافوق را اجرا می‌نمایند و راجع به کاری که انجام شده بطور منظم به کمیته مافوق گزارش می‌دهند .
- تعداد اعضاء کمیته‌ها و شکل سازمانی آنها را کمیته مرکزی و یا ارگانی که کمیته مرکزی به آن اختیار دهد تعیین می‌کند .
- ۲۱ - پلنوم کمیته‌های بخش، شهر، ولایت و ایالت از بین اعضاء خود هیئت اجراییه و از بین اعضاء هیئت اجراییه دبیران کمیته را انتخاب می‌کند .
- ۲۲ - هیئت اجراییه مسئولین شعب تشکیلات، تبلیغات و مالی را از بین اعضاء کمیته انتخاب می‌نماید و در صورت لزوم شعب دیگر نیز تشکیل می‌دهد . این شعبه‌ها تحت نظر هیئت دبیران فعالیت می‌کنند . دبیران کمیته‌ها در محیط فعالیت خود وسائل اجرای تصمیمات ارگان‌های رهبری را فراهم نموده اجرای صحیح این تصمیمات را کنترل می‌کنند .
- ۲۳ - سازمان‌های حزبی در محیط فعالیت خود اسناد، نشریات و مطبوعات حزبی را به زبان مردم آن ناحیه منتشر می‌کنند .

کمیسیون‌های تفتیش

- ۲۴ - کمیسیون‌های تفتیش بمنظور کمک و همکاری با کمیته انتخاب می‌شوند . تعداد آنها را کنفرانس تعیین می‌نماید . وظایف آنها بشرح زیر است :

- الف - نظارت در اجرای صحیح تصمیمات کمیته مربوطه و ارگان‌های بالاتر در محیط فعالیت خود .
- ب - نظارت در امور مالی کمیته .
- تصره - در شرایط کار مخفی وظایف کمیسیون‌های تفتیش و نفتیش مرکزی را کمیته‌ها و کمیته مرکزی انجام می‌دهد .

عالی‌ترین مقامات حزب

۲۵ - عالی‌ترین مقام رهبری حزب توده ایران کنگره حزب است که از نمایندگان منتخب از کنفرانس‌های ایالتی و منتخب از فرقه دمکرات آذربایجان تشکیل می‌یابد .

۲۶ - کنگره حزب :

الف - گزارش کمیته مرکزی و کمیسیون تفتیش مرکزی را استماع و فعالیت آنها را ارزیابی می‌نماید .

ب - برنامه و اساسنامه حزب را تصویب می‌نماید و در صورت لزوم آنها را مورد تجدید نظر قرار می‌دهد .

ج - خط مشی حزب را در کلیه شئون فعالیت حزب تعیین می‌کند .

د - اعضاء و مشاورین کمیته مرکزی و کمیسیون تفتیش مرکزی را انتخاب می‌کند .

در شرایط عادی کنگره حزب هر سه سال یکبار دعوت می‌شود . کنگره فوق‌العاده از طرف کمیته مرکزی و یا بنا به پیشنهاد حداقل یک سوم اعضاء حزب که به آخرین کنگره نماینده فرستاده‌اند تشکیل می‌گردد . در شرایط کار مخفی دعوت کنگره فوق‌العاده از وظایف کمیته مرکزی است .

کمیته مرکزی

۲۷ - عالی‌ترین مقام حزب در فاصله بین دو کنگره کمیته مرکزی حزب توده ایران است که فعالیت سیاسی و کار سازمانی حزب را اداره نموده در تمام موارد نماینده حزب می‌باشد و در مقابل کنگره مسئول است . پلنوم کمیته مرکزی در شرایط عادی در سال حداقل دو بار تشکیل می‌گردد .

۲۸ - تعداد اعضاء کمیته مرکزی و مشاورین آن را کنگره معین می‌کند . شرط ضروری عضویت در کمیته مرکزی اعم از عضو یا مشاور داشتن حداقل پنج سال سابقه حزبی (خواه در حزب توده ایران و خواه در فرقه دمکرات آذربایجان) است .

۲۹ - هرگاه سه عللی جای یک و یا چند نفر از افراد کمیته مرکزی خالی بماند

کمیته مرکزی می‌تواند با اکثریت دوثلث آراء از بین مشاورین عده خود را تکمیل کند. در موارد فوق‌العاده و یا در صورتی که ضرورت ایجاب کند کمیته مرکزی می‌تواند از بین سایر اعضا حزب نیز افرادی را عضویت کمیته مرکزی برگمارد نماید.

۳۵ - کمیته مرکزی از بین اعضا خود هیئت اجرائیه کمیته مرکزی را انتخاب می‌کند.

۳۱ - هیئت اجرائیه مسئولین شعب تشکیلات، تبلیقات و مالی را از بین اعضا کمیته مرکزی انتخاب می‌نماید و در صورت لزوم شعب دیگر نیز تشکیل می‌دهد. این شعبه‌ها تحت نظر هیئت دبیران فعالیت می‌کنند.

هیئت اجرائیه در فاصله بین دو پلنوم کمیته مرکزی فعالیت حزب را رهبری می‌کند.

۳۲ - کمیته مرکزی از بین اعضا هیئت اجرائیه دبیران و دبیران دیگر کمیته مرکزی (هیئت دبیران) را انتخاب می‌کند. هیئت دبیران در مقابل هیئت اجرائیه مسئول است.

۳۳ - هیئت دبیران تحت رهبری هیئت اجرائیه کمیته مرکزی امور جاری کمیته مرکزی را اداره می‌نماید، وسائل اجرای تصمیمات ارگان‌های عالی رهبری را فراهم نموده اجرای صحیح این تصمیمات را کنترل می‌کند.

کمیسیون تفتیش مرکزی

کمیسیون تفتیش مرکزی بمنظور کمک و همکاری با کمیته مرکزی، انتخاب می‌شود و وظایف آن بشرح زیر است:

- الف - نظارت در اجرای صحیح تصمیمات کمیته مرکزی.
- ب - نظارت در امور مالی کمیته مرکزی.

تصره - تا تشکیل کنگره سوم حزب توده ایران کمیسیونی که پلنوم کمیته مرکزی از بین اعضا و مشاورین خود انتخاب می‌کند وظایفی را که بعهده تفتیش مرکزی است انجام خواهد داد.

امور مالی

۳۴ - عایدات حزب عبارتست از حق عضویت و عواید حاصله از نشریات و کمک‌های مادی اعضا حزب و توده‌های مردم.

۳۵ - تعیین میزان حق عضویت و طرز استفاده از وسائل مادی حزب بعهده کمیته مرکزی است.

روابط حزب با سازمان‌های توده‌ای

۳۶- کمیته‌های حزبی و اعضای حزب باید در محیط فعالیت خود توجه خاصی به سازمان‌های توده‌ای، اتحادیه‌های کارگری، دهقانی، کارمندی، سازمان‌های جوانان و زنان، جمعیت‌ها و باشگاه‌های فرهنگی، ورزشی، هنری، شرکت‌های مصرفی و تعاونی و غیره میدول دارند. اعضای حزب در این سازمان‌ها در تیرد برای بدست آوردن دموکراسی و نیل به مقاصدی که در برابر سازمان قرار دارد باید نمونه‌ای برای دیگر اعضای این سازمان‌ها باشند. اعضای حزب باید در این سازمان‌ها ولو مقامات رهبری کننده آن در دست عناصر ارتجاعی باشد فعالانه شرکت جویند و از هرگونه وسایل ایجاد ارتباط با توده‌ها استفاده نمایند.

کمیته‌های حزبی باید فعالیت اعضای حزب را در داخل این سازمان‌های توده‌ای متشکل ساخته و به آنها در راه انجام وظائفشان کمک کنند.